

**NÕUGA TEHAKSE
PAREMINI TÖÖD
KUI SUURE VÄEGA.**

EESTI VANASÕNA

PENSION

Kuidas korraldada rahaasju targemini?

**Tere. Mina olen see Loore, noor töötav pensionär.
Ma räägin nüüd aga hoopis teisest noorest
töötavast pensionärist, kes otsustas,
et tema hakkab pensionäri elu nautima.**

Mu mehe õde Urve töötas viimased paarkümmend aastat piima-kombinaadis ja oli üldiselt rahul nii töö kui ka kollektiiviga. Ega keegi teda seal pensionile sundinud, ta oleks võinud edasi töötada, aga läks nii, et kui pensioniiga kätte jõudis, ütles Urve, et nüüd aitab küll töötamisest.

Ta isegi ei teadnud täpselt, kui palju ta pensioni saama hakkab, aga oli arvutanud, et saab normaalselt hakkama. Kuna insenerist mees käis tööl edasi, siis eluasemekulud võttis mees nagunii enda kanda.

Urve ütles pensionile jäädes ilusad sõnad, et raha rahaks, aga vabadus maksab ka midagi. Ta oli veendunud, et igav tal kindlasti ei hakka. Lõpuks on aega ka endale elada, oma kolme lapselapsega olla ja teha paljusid asju, mis huvi pakuvad, kasvõi hilissuvest alates igal hommikul marjule või seenele minna.

Ma jälgisin Urve tegemisi ja meeleolusid huviga. Pean oma imestuseks tunnistama, et ta oli kuidagi elurõõmsam, kui pension ja vabadus käes. Kui

tuli suvi ning algas mustika- ja seejärel pohlaaeg ja samal ajal ka seeneaeg, siis ma tõesti ikka väga kadestasin Urvet. Ta käis muudkui metsas ja tuli sealt täis ämbritega tagasi. Ta jõudis korjata nii palju, et sai ka müüa. Ma ei kadestanud teda täis ämbrite ega väikese lisateenistuse pärast, vaid selle pärast, et ta saigi elada endale.

Nali või iroonia on aga selles, et n-ö endale elas Urve ainult ühe aasta. Tegid kogu aastaringi läbi pensionärina ja nagu ma aru sain, ta tõesti nautis elu. Ega ta ise vist otsinudki tööd, aga tütar tahtis oma taaskasutuspoole filiaali teha ja rääkis ema pehmeks, et ema hakkaks seda poodi pidama. Mäletan, et Urvel oli igasuguseid hirme – vastutus, väga palju suhtlemist ja rahaasjad jne. Mulle tundus see küll põneva pakkumisena ja ma väga julgustasin teda. Mille eest Urve on mulle muide väga tänulik.

Urve läkski seda uut poodi juhtima, saab hästi hakkama ja on oma eluga väga rahul. Viimati rääkis Urve mulle, et tal oli töö juures kaasas seitsmeaastane lapselaps Getter, kellele see poes askeldamise päev oli nii põnev, et selline võiks olla iga tema päev. Aga põnev päev oli ka Urvel, kelle käest üks poeküllastaja küsis, kas see on teie laps või lapselaps. Mil-line kompliment!

Igatahes on mul Urve üle väga hea meel ja ta on mullegi uut elujõudu andnud. ●

Töö ja raha pensionieas

Pension on hüvitis, mida makstakse siis, kui jõuad pensioniikka, oled töövõimetu või kaotanud toitja. 2020. aastal oli Eestis ligi 334 000 pensionäri, kellest enamik saab vanaduspensioni. Pensioniiga tõuseb Eestis järk-järgult ja jõuab 2026. aastaks 65. eluaastani. Alates 2021. aasta jaanuarist võib pensionile minna kuni viis aastat varem, 2021. aastal jõuavad pensioniikka 1957. aastal sündinud inimesed. Alates 2027. aastast on pensioniea tõus seotud eluea pikenemisega.

Soovitame juba varakult suhelda sotsiaalkindlustusameti spetsialistidega, et kõik sinu varasemat töötamist puudutav info oleks ametil olemas ning sa saaksid kõiki oma erisusi ja võimalusi pensionile jäämisel arvestada. Võimalik pensionile minemise aeg sõltub valitud pensioniliigist. Lisaks tavalisele vanaduspensionile on õigus minna enne ja pärast kehtestatud vanaduspensioniga, olenevalt siis juba valitud liigist ja nõutud tingimustest.

Pensionisüsteem

Eesti pensionisüsteem koosneb kolmest sambast. Esimene samm ehk riiklik pension ja teine samm ehk kogumispension on riiklikud ja neid rahastatakse peamiselt sotsiaalmaksust. Seni kohustuslik teine samm muutub 2021. aastal vabatahtlikuks. Tõsi, kohustuslik oli see alates 1983. aastast sündinud inimestele. Kolmas samm ehk vabatahtlik kogumispension on erapension, kuhu teeb sissemaksid ainult inimene ise või tema tööandja. I samba pensioneid määrab ja maksab riik, II ja III

samba pensionidega tegelevad praegu valdavalt pangad ja kindlustusseltsid. Kui inimene on liitunud pensioni II samba ehk kogumispensioniga, on tal õigus saada riikliku ehk I samba pensioni kõrval ka II samba väljamakseid ning sama kehtib ka III samba kohta.

Kuidas pensioni suurust arvutatakse?

Vanaduspensioni suurus arvutatakse välja iga inimese kohta eraldi. Pensioni suurus koosneb järgmistest osadest:

- 1 BAASOSA**, mis on kõigil ühesugune. Selle suurus vaadatakse üle iga aasta 1. aprilliks. 2020. aastal oli baasosa suurus 215,5148 eurot;
- 2 STAAŽIOSA** ehk pensioniõiguslik staaž, mida arvestati kuni 1998. aasta 31. detsembrini. Selle suurus sõltub töötamisest, õppimisest, sõjaväeteenistusest, laste kasvatamisest jms;
- 3 KINDLUSTUSOSA** sõltub kindlustusosakute summast, mida arvutatakse alates 1. jaanuarist 1999. Selle arvestamise aluseks on inimese eest makstud sotsiaalmaks;
- 4 ÜHENDOSA** hakkab kogunema 2021. aasta algusest. Ühendosa koosneb 50% kindlustusosakust ja 50% solidaarosakust ning lisandub eelnevatele pensioni osadele.

Kasulik teave!

Kindlustusosaku suurust arvestatakse iga inimese palgamaksetelt laekunud sotsiaalmaksu põhjal. Näiteks aasta jooksul Eesti keskmist palka teeninud inimese kindlustusosaku suurus on 1,0, teise sambaga liitunud 0,8. Solidaarosak on 1,0 (teise sambaga liitunud 0,8), kui inimene on aasta jooksul saanud vähemalt miinimumpalka ja tema eest on makstud sotsiaalmaksu. Pensioni summa leidmiseks korrutatakse kõik need osad (v.a baasosa) läbi aastahindega (aastahinde suurus vaadatakse üle iga aasta 1. aprilliks – 2020. aasta aastahinne oli näiteks 7,104 eurot) ning seejärel liidetakse saadud summad baasosaga.

Foto: Kristian Kruuser

„53 aastat töökogemust raudtee liikluskorralduses on andnud võimaluse koolitada nooremaid töötajaid ja sundinud ennast pidevalt arenema, et uuendustega kaasas käia. Tunnen, et see hoiab mind värskena!”

Anu Rump

Eesti Raudtee rongidispetšer

Vanaduspensioni suurus arvutatakse välja iga inimese kohta eraldi. Iga-aastane indekseerimine võib pensionit ainult tõsta, mitte kunagi vähendada.

Kuna nii baasosa suurus kui aastahinde suurus vaadatakse igal aastal ümber, siis muutub ka pensioni suurus igal aastal – seda nimetatakse **indekseerimiseks**. Indekseerimine on vajalik, et hoida pensionid tasakaalus palkade ja hindade muutustega. Selleks kinnitab Vabariigi Valitsus igal aastal uue pensioni-indeksi. Indekseerimine toimub vaid siis, kui indeks suureneb. Vähenemise korral pensione ei vähendata.

Mida teha siis, kui pensionini on jäänud kümme aastat?

Noorena tundub pensioniiga olevat mägede taga, kuid ikkagi tasub hakata pensioniks valmistuma juba täisealiseks saades. Ent väga hea aeg on ettevalmistusteks ka 50-ndates eluaastates. Kui lapsed kolivad kodust välja oma elu peale ja eluasemelaen on makstud, on sobiv ja õige aeg säästusid koguda. Säästmisel tasub ära kasutada soodustusi, mida pakub pensionisüsteemi kolmas samm – need on viiekümneandatesse jõudnud inimestele eriti soodsad. Kolmandasse sambasse säästmine on teatud piirideni maksuvaba ja sealt raha väljavõtmisel kehtivad pensionieas ja mõni aasta enne seda maksusoodustused. Täpsemat infot saad pensionifondide valitsejatelt, näiteks pankadest, ning alati on hea mõte võrrelda erinevate pensionifondide pakkumisi.

Paljude inimeste säästmisvõime võib olla enne pensioniiga palju suurem kui kolmanda samba pakutavad võimalused. Seetõttu võib tekkida huvi investeerida millessegi käegakatsutavasse, näiteks kinnisvarasse. Niisuguste investeeringute puhul tasub läbi mõelda, kui pikalt soovid nendega tegeleda ja kas selliseid investeeringuid on piisavalt lihtne vajadusel jälle rahaks teha.

Eesti vanemate inimeste materiaalne toimetulek on suhteliselt hea tõenäoliselt ka seetõttu, et elu jooksul on soetatud eluase ja kodumasinad, mis kestavad kaua. Enne pensioniikka jõudmist tasub seega ära teha ka suuremad järge ootavad remonditööd, et hiljem, kui rahalisi võimalusi jääb töötamise lõpetamise korral vähemaks, ei peaks nende peale mõtlema. Mõistlik on ka läbi mõelda, kus ja kui suures elamises pensionipõlves elada.

On kuldsed sõnad, et tervis on meie kalleim vara. Nende sõnade tähtsust mõistame tavaliselt kõige paremini siis, kui see varandus ootamatult vähenema hakkab. Et end igas vanuses, sealhulgas pensionipõlves, terve ja reipana tunda, on tähtis oma kalleimat varandust hoida. Miks mitte sellesse ka investeerida? Mitte niivõrd raha, vaid just aega ja tähelepanu ehk hoida end liikumises ja jälgida, et toidulaud oleks mitmekesine.

Ma ei ole küll pensioni teemal ekspert, kuid arvan, et pensioni kogumisse võiks suhtuda samamoodi nagu tervisessegi. Mida hoolsamalt sellesse suhtume, seda muretumalt saame nautida vanaduspõlve. Ka siinkohal on asjakohane soovitus hoida end aktiivsena: pensionieas jõukohase ja meelepärase töö tegemine aitab hoida keha ja vaimu toonuses.

Niisiis, hoiame ennast ja oma vara – igas tähenduses!

Dr Arkadi Popov

Lääne-Tallinna Keskaigla juhatuse esimees

Enamikul inimestest väheneb pensionile jäädes sissetulek. Seega maksab pensionipõlveks säästmisele ka enamikul mõelda. Kui töötegemise ajast on midagi alles, on pensioniea väiksema sissetulekuga lihtsam harjuda. Statistika näitab, et järjest enam inimesi töötab kõrge eani ja võime arvata, et teeme sama. Elu on aga ootamatusi täis ja tagavara, ka väike, ei tee paha.

Pensioniks säästmisel ei pea kasutama tingimata kogumispensionisambaid, aga neisse kogumine on tihti lihtsam ja soodsam kui omal käel investeerimine. Pensionisambad on ka lastele pärandatavad.

Säästmis- ja investeerimisvõimaluste kohta tasub uurida spetsialistidelt, näiteks pankadest.

Kui tekib tõsine vajadus pensioniks kogutu enne vanadust välja võtta, on mõistlik veel tõsisemalt kaaluda, kas **kogutut võib tulevikus ikkagi rohkem tarvis minna kui praegu.**

Kaspar Oja

Eesti Panga ökonomist

Pensioniteise samba ümberkorraldused

Sellest, kuidas sääste pensionieas kasutada, tasub mõelda nii pensioniikka jõudnutel kui ka neil, kellel on selleni veel kümnekond aastat aega. Kui sul on teine pensionisammas, siis tasub tutvuda teise samba ümberkorraldustega ning läbi mõelda, kuidas edasi tegutseda. Oluline on meeles pidada, et kohe ei ole vaja tegutseda.

Olulised momendid, mida peaksid teise samba ümberkorralduste kohta teadma:

- Kõik, kes soovivad, võivad teise sambasse kogumist jätkata. Kui soovid jätkata nagu enne, ei pea midagi tegema – raha koguneb edasi, fond investeerib ning valitud fondist sõltub raha kasvamine. Fonde saab endistviisi paremate vastu vahetada.
- Uue võimalusena võid ka ise teise sambasse kogunevat raha investeerida. Selleks lood investeerimiskonto ja hakkad selle kaudu ise investeerima ehk valid ise fondid, kuhu investeerida. Raha kasvamine sõltub sinu otsustest ja teadmistest. Kui plaanid ise investeerima hakata, arvuta läbi ka sellega kaasnevad tehingukulud, vara hoidmise kulud ja fondide teenustasud ning võrdle neid olemasolevate fondide kuludega. Ise investeerimine ja investeringute hajutamine võib osutada pensionifondist kulukamaks.
- Sambasse sissemaksed saad ka peatada ning jätta seni kogutu fondi kasvama. Peatamiseks tuleb teha avaldus. Uuesti saad liituda 10 aasta pärast. Sel juhul kaotad kümneks aastaks teise sambasse kogumise eelised.
- Neljas võimalus on võtta kogu kogutud raha välja. Selleks tuleb esitada avaldus ning tasuda väljamakselt 20% tulumaksu. Neil, kes peagi jõuavad vanaduspensioniiikka, ei soovitata oma raha väljavõtmisega kiirustada, kuna tulumaksu maksmise tõttu on rahaline kaotus märkimisväärne.

Nagu eelnevast näha, võib pensioniks raha koguda mitmel viisil ja määral. Arvestada tuleb, et kui ise pensionipõlveks ei valmistu, võivad rahalised võimalused jääda pensionieas kesiseks. Riigikohtu üldkogu meenutas pensionireformi vaagides: „Üldkogu hinnangul on riigi vanadusabi eesmärgiks lisaks vaesusriski vähendamisele luua süsteem, mis tagaks, et isikute elatustase ei langeks võrreldes nende tööea elatustasemega põhjendamatult madalale. [---] Eelöeldust ei saa siiski järeldada, et põhiseadus kohustab riiki tingimusteta tagama, et isikule vanaduses antav abi on puuduse korral antavast abist suurem. Sarnaselt muude põhiseaduse § 28 lg-s 2 nimetatud sotsiaalsete riskidega ei ole ka vanaduse korral riik ainuvastutav, vaid oma toimetuleku eest vastutab nii isik ise kui ka tema

perekond.” Riigikohus rõhutas juurde, et „Vanadus koos sellest tuleneva abivajadusega on selgelt ette nähtav sotsiaalne risk, milleks töövõimelisel ja -ealisel inimesel on enamasti võimalik valmistuda. [...] Silmas tuleb pidada sedagi, et inimestel endil on võimalik reformi mõjusid enda jaoks olulisel määral suunata. Ka negatiivsemate arengutsenaariumide kohaselt võib reformi tagajärjel väheneda ennekõike nende inimeste pension, kes võtavad raha teisest pensionisambast ühekordse väljamaksena enne pensioniea saabumist välja.”

Seega tõenäoliselt tähendab otsus võtta raha ühekordse väljamaksena välja enne pensioniea saabumist seda, et pensioniea saabudes tuleb arvestada väiksema pensioniga. Valikute headus eri variantide vahel ja valikud variantide sees sõltuvad ka muude otsuste korral vanusest, millal neid valikuid tehakse. Vanematel inimestel soovitatakse investeringutes vähendada riskantsemate varaklasside, näiteks aktsiate osakaalu ja suurendada stabiilsema vara, näiteks võlakirjade või pangahoiuste oma. Riskantsemate varaklasside osakaalu vähendamine tähendab tõenäoliselt ka tulu vähenemist.

Kõrge riskiga vara puhul võib juhtuda, et müümise ajal on selle väärtus lühiajaliselt madal – näiteks on finantsturge tabanud šokk. Müüa tuleb vara aga siis, kui soovid pensionivara välja võtta või vahetada see eluaegse väljamakse lepingu vastu. Kui soovid pensionifondi kogunenud vara pensioniikka jõudes korruga välja võtta või osta nn annuiteetlepingu, tasub järk-järgult vähendada oma pensionifondis riskantsema vara, näiteks aktsiate osakaalu.

Teise samba maksusoodustused

Alates 2021. aasta jaanuarist võib pensionile minna kuni viis aastat varem ning kuna 2021. aastal on riiklik vanaduspensioniga 64 eluaastat, siis saab pensionile minna juba 59-aastaselt. Seda otsust tehes tasub läbi arvutada, kas see on ikka majanduslikult mõttekas, kuna otsus mõjutab pensioni suurust kogu pensioniea vältel. Vanusest sõltumata tekib teisest sambast pensionile jäämise võimalus puuduva töövõimega isikutel ja teise samba väljamaksed neile muutuvad kõik maksuvabaks.

1. jaanuarist 2021 kohalduvad uued maksureeglid. Sõltuvalt pensioni saamise tingimustest muutub kogumispensionile väljamakse kas maksuvabaks või tuleb sellelt tasuda tulumaksu 10 protsenti.

Olemasoleva lühikese tähtajaga fondipensionile võib lõpetada ja alustada näiteks uut, juba pikema tähtajaga fondipensionile, mis on tulumaksuvaba. Fondipensionile lõpetamise järel on lubatud sõlmida ka tähtajalise või eluaegse pensioni leping kindlustusseltsiga, aga vajadusel ka kogu järelejäänud raha korruga välja võtta.

Jõustunud seadusemuudatused lubavad pensionile jäänud inimestel sõlmitud pensionilepingu erandkorras lõpetada. Kes soovib pensioni oma elu lõpuni edasi saada, ei pea midagi tegema. Kes soovib süsteemist lahkuda, siis pensionilepingu ülesütlemise avaldust saab oma kindlustusseltsile esitada 2021. aasta 1. jaanuarist kuni 31. märtsini. Pensioni maksmine jätkub siis veel augusti lõpuni, seejärel leping lõpeb ning selle tagastusväärtus makstakse välja septembris 2021.

Mida peab tegema enne pensionile jäämist?

Riik teavitab inimest vanaduspensioniea saabumisest hiljemalt kuus kuud ette e-kirjaga. Järgmise sammuna on vaja esitada sotsiaalkindlustusametile avaldus pensioni saamiseks. Kui soovid hakata vanaduspensioniea saama pensioniõiguse tekkimise päevast alates, tuleb avaldus esitada üheksa kuu jooksul. See periood algab siis, kui pensionile jäämise õiguseni on kuus kuud ehk pool aastat ning lõpeb kolm kuud hiljem pärast õiguse tekkimist. Kogu info selle kohta, kuhu ja kuidas avaldust esitada ja millised dokumendid on vajalikud, saad sotsiaalkindlustusametist kas nende kodulehelt www.sotsiaalkindlustusamet.ee, klienditeenindustest üle Eesti või helistades info-telefonile **612 1360**.

Otsuse oma pensioni määramise kohta saad pärast pensioniõiguse tekkimist või 15 tööpäeva jooksul alates viimase vajaliku dokumendi esitamisest. Pensionitunnistus saadetakse inimesele posti teel koju kümne tööpäeva jooksul pärast pensioni määramise otsuse tegemist. Pensionitunnistus on plastikkaart, mis tõendab kehtivat pensionäri staatust ning on aluseks soodustuste saamisel. Pension makstakse inimese arveldusarvele iga kuu 5. kuupäeval jooksva kuu eest.

Kas pensioniikka jõudmisel tasub töötamist jätkata?

Pensioniea saabumine on tegelikuses lihtsalt üks kuupäev. Järgmisel hommikul ärkad ikka samade oskuste ja võimetega ning sul on täpselt samasugune õigus töötamiseks nagu kõikidel teistel. Pensioniea saabumine ei muuda absoluutselt mitte midagi sinu töötamise õigustes, samuti ei muutu rõõm tööst ja vajadus sissetuleku järele.

Kui võimalik, tasub koguda sääste ja investeerida. Raha paigutamisel tuleks aga kõik põhjalikult läbi mõelda.

Kõige levinum meetod sissetulekute suurendamiseks pensionieas ongi töötamise jätkamine. Lisaks suuremale sissetulekule pakub töö-elu ka võimalusi suhtlemiseks ja aktiivsemaks eluks. Pikenev eluiga ja parem tervis võimaldavad kauem töötada ning seepärast on tööturul palju pensioniealisi. Ka töö on muutunud ega eelda enamasti enam nii palju rammu kui aastate eest.

Elukogenud inimeste teadmisi ja oskusi hinnatakse taas üha enam. Samuti on parenenud võimalused töötada osaajaga või paindliku töögraafikuga. Pensionieas töötades teenitakse juurde ka pensionistaaži, mis tähendab, et tulevane pension suureneb.

2018. aasta algusest alates on kõikidele tuludele, ka pensionile, üldine maksuvaba tulu määr kuni 6000 eurot aastas ehk kuni 500 eurot kuus. See, kui suurt tulumaksuvabastust sa kasutada saad, sõltub sellest, kui suur on su aastane sissetulek kokku. Tulumaksuvabastuse saamiseks peab esitama avalduse. Pensionilt maksuvabastuse arvestamiseks tuleb avaldus esitada sotsiaalkindlustusametile. Avaldus on kasulik esitada, sest muidu tulumaksustatakse pension esimesest eurost. Kui pensionär ei kasuta tulumaksuvabastust, on tal järgmise aasta maksu- ja tolliametile esitatava tuludeklaratsiooniga võimalus rohkem makstud tulumaks tagasi saada. Töötav pensionär saab maksuvaba tulu kasutada vastavalt oma soovile mõlemalt sissetulekult – pensionilt ja töötasult. Töötav pensionär peab otsustama, kas esitab tulumaksuvabastuse avalduse sotsiaalkindlustusametile või tööandjale või mõlemale.

Kuna iga-aastase indekseerimise tõttu pension suureneb, on mõistlik iga aasta aprillikuus üle vaadata ka oma tulumaksuvabastus. Kui tahad tulumaksuvabastuse summat muuta, tuleb teha uus avaldus sotsiaalkindlustusametile.

Tulumaksuvabastuse saamiseks on kasulik avaldus esitada, sest muidu tulumaksustatakse pension esimesest eurost.

Pensionile on võimalik jääda nii enne kui pärast vanaduspensioniiikka jõudmist, ent need otsused tasub täpselt läbi arvutada.

Foto: Erakogu

„Kogu elu olen endale sisendanud, et õnn pole juhus, vaid isiksuseomadus. Ma pole kunagi olnud allaandja tüüpi vennike.”

Jaanus Nõgisto
muusik, režissöör ja purjetaja

Kas pensioniea saabudes peab pensionile jääma?

Eipa. Pensioniea saabumine ei muuda midagi inimese õiguses töötada, välja arvatud väga üksikud kutsealad, kus on seadusega piirang seatud. Töötamise kõrval on võimalik alates 2021. aastast kasutada ka paindliku pensioni võimalusi. See tähendab, et pensioni saamist on võimalik lükata edasi või peatada, mis tähendab, et tulevane pension kasvab. Pensioni saamise edasilükkamine võimaldab saada hiljem suuremat pensioni ja sedasi pehmedada sissetuleku langust ajaks, mil tervis hakkab alt vedama ja tööturult tegelikult kõrvale jäädakse. Samas tasub pensioni edasilükkaminegi enne selle otsuse tegemist igaühel ikkagi täpselt läbi arvutada. Näiteks võib olla pensioni edasilükkamine naistele kasulikum kui meestele, sest naiste keskmine oodatav eluiga on pikem.

Kui vanaduspensioniga on kätte jõudnud hiljemalt 2020. aasta lõpuks, on võimalik valida suvalisel hetkel tulevikus edasilükatud vanaduspension. Iga kuu eest, mis inimene lükkab oma vanaduspensioniga edasi, suurendatakse tema pensioni 0,9% võrra. Kui vanaduspensioniga jõuab kätte alates 2021. aastast, on valikus vaid paindlik vanaduspension.

Kas pensionile saab varem jääda?

Jah. Alates 2021. aastast tekib võimalus jääda paindlikule vanaduspensionile kuni viis aastat enne vanaduspensioniga. Ennetähtaegse pensioni puhul peab arvestama, et sel juhul vähendatakse sinu pensioni suurust nii palju, kui mitme kuu võrra sa varem pensionile jäid. Iga kuu tähendab 0,4%-list vähendust.

Ennetähtaegse vanaduspensioniga tingimuseks on, et sul on vähemalt 15 aastat pensionistatust ja pensioni saamisega samal ajal ei saa sa töötasu. Kui sa otsustad tagasi tööle minna, peatatakse ennetähtaegse vanaduspensioniga maksmine.

Mis see paindlik vanaduspension täpsemalt tähendab?

Us paindlik vanaduspension võimaldab alates 2021. aastast luua inimesel ise endale personaalne pensioniplaan:

- valida pensionile minekuks endale sobiv aeg alates viiest aastast enne vanaduspensioniajast jõudmist või mistahes ajal pärast vanaduspensioniea saabumist;
- peatada ja jätkata pensioni saamist vastavalt oma soovile, jättes peatatud osa tulevikuks kasvama.

Päästeamet paneb juba aastaid inimestele südamele, et varuda tasub aegsasti. Fraas „Varu enne maru!“ on tuttav paljudele. Eks ole vana tõde, et ebameeldivused tabavad siis, kui neid kõige vähem oodatakse. Neid ei saa küll alati vältida, kuid sageli saab neid ennetada, et siis tagajärgedega hõlpsamalt toime tulla. Aastaringidel on komme kibekiiresti veereda, elukevadest saab märkamatu sügis. Pensionile jäämine on mõneti nagu kriisilukord – järsku on kõik teistmoodi ja sissetulekud väiksemad.

Seetõttu ongi mõistlik argiste askelduste kõrvalt vaadata tulevikku ja mõelda, mida juba praegu teha selleks, et mõnekümne aasta pärast oleks mõnusam elada. Loomulikult ei saa elada vaid tulevikus. Elada tuleb ikka tänases päevas, kuid vahel tasub haarata pikksilm ja vaadata veidi ette. Parematel aegadel on mõistlik koguda, et kesisematel päevadel hõlpsamini hakkama saada. **Tark varub ja on hiljem tänulik. Iseendale.**

Marina Moltšanov

Päästeameti ennetustöö osakonna peaspetsialist

Olen pensionär, aga töötan siin ikka edasi ning panen käed külge, kus on vaja, olen kasvõi giidiks. Palvetan iga päev Eestimaa looduse ja inimeste eest, see on minu jaoks kõige tähtsam. Kultuurikeskuses hoiame vanu käsitöövõtteid ja taaskasutust suure au sees. Alati tuleb koguda varusid, see on iidvana teadmine. Kui endal jääb üle, siis saab kasvõi sõjas kannatanud Ukraina inimesi aidata.

Kui hakkasin pensioni saama, tegi see palju rõõmu. Kujutage ette – mitte midagi ei pea tegema, ja raha ikka tuleb! No aga tuleb muidugi ainult see raha, mille eest sa oled varem hoolt kandnud.

Sa saad teisi aidata siis, kui oled ise kõrvale pannud ja kogunud. **Teiste aitamine, ja eriti laste aitamine, on nii suur rõõm, et juba selle pärast tasub pensioniks koguda.**

Anatoli Ljutjuk
Ukraina Kultuurikeskus

Kui jääd varem pensionile, pensionisumma väheneb. Kui lükkad pensionile jäämist edasi, pension vahepeelsel ajal kasvab. Uus süsteem lisab aga paindlikkust ka tehtud otsuste hilisemal muutmisel. Sobiva töö leidmisel ja uuesti tööle asudes saad edaspidi oma pensionisaamise peatada või võtta välja vaid pooles suuruses. Välja võtmata osa jääb peatamise perioodiks kasvama ning edaspidi on igakuiselt kättesaadav summa veidi suurem.

Kas uus paindlik vanaduspension vahetab vana süsteemi välja?

Vana süsteem säilib kuni 2025. aasta lõpuni. See tähendab, et paindliku vanaduspensionini asemel võid valida ka ennetähtaegse vanaduspensionini. Aastatel 2021–2025 hakkab ennetähtaegse vanaduspensionini saamiseks nõutav pensionistaaž aasta-aastalt suurenema ühe aasta võrra iga kalendriaasta kohta. Aastast 2026 see pensioniliik kaob.

Edasilükatud vanaduspensionile jäämise võimalus säilib pärast 2021. aastat vaid neile, kes on jõudnud pensioniikka enne 2021. aastat. Nemad saavad edaspidi valida, kas soovivad tulevikus jääda edasilükatud vanaduspensionile või kasutada uue paindliku vanaduspensionini võimalusi.

Kas soodustingimustel saab jätkuvalt varem pensionile jääda?

Ikka. Soodustingimustel saab vanaduspensionile jääda inimene, kes on:

- kasvatanud vähemalt 8 aastat puudega last või 5 või enam last – 5 aastat enne pensioniikka jõudmist;
- kasvatanud vähemalt 8 aastat 4 last – 3 aastat enne pensioniikka jõudmist;
- kasvatanud vähemalt 8 aastat 3 last – 1 aasta enne pensioniikka jõudmist;
- hüpofüsaarse kääbuskasvuga inimene – 45-aastaselt;
- represseeritud, kes viibisid kinnipidamiskohas või asumisel – kuni 5 aastat enne vanaduspensioniniikka jõudmist;
- inimesed, kes võtsid osa Tšornobõli aatomielektijaama avarii likvideerimisest – 5 aastat enne pensioniikka jõudmist.

Kasulik teave!

Laste kasvatamisega seoses on õigus soodustust kasutada ühel vanemal (teise vanema kirjalikul nõusolekul) või kui omavahel kokkuleppele ei jõuta, saab õiguse jagada võrdselt kahe vanema vahel.

Soodustingimustel saavad vanaduspensionile jääda ka erinevatel kutsealadel töötanud inimesed.

Kellel on õigus saada toitjakaotuspensionini?

Kui keegi perekonnas sureb, saad taotleda toitjakaotuspensionini, kui oled surnud pereliikme laps, vähenenud töövõimega või vanaduspensioniealine lesk või vanem. Toitjakaotuspensionini saad juhul, kui surnud pereliikmel oli omandatud pensionistaaž. Pensioni saamiseks vajaliku pensionistaaži suurus sõltub surnud pereliikme vanusest surma hetkel. Pensioni suurus sõltub samuti surnud pereliikme pensionistaažist. Toitjakaotuspensionini saajatest tohivad samaaegselt töötada ja pensioni saada ainult lapsed kuni 18. eluaastani või õppimise korral 24. eluaastani. Teistele, kes samal ajal töötavad, toitjakaotuspensionini ei maksta.

Iga inimene on erinev, kuid mõned seaduspärad on meil ühised. Tulevikuks säästame enamasti parimas tööeas, sest nooruses ja vanaduses on raske kulutusi kokku hoida. Eesti pensionisüsteemi teise samba loomisega tekitati surve ja motivatsioon säästa tööeas. Praeguse pensionireformi käigus loodi erinevad valikuvõimalused ja sellega asetati väga suur vastutus inimestele. Mina küll ei kahtle, ma ei lõpeta teist pensionisammast ja enne töötamise lõpetamist sealt raha välja ei võta. Ühelt poolt on mul liiga vähe aega, et süveneda erinevate fondide detailidesse ja hakata ise investeerima. Selleks, et olla ise fondihalduritest parem, peaks väga palju pühenduma.

Teiselt poolt räägib kogumise kasuks majanduses toimuv – praegu on koroonakriisist väljumiseks ja majanduse ergutamiseks keskpankade poolt välja antud rahast suur osa liikunud aktsiaturgudele ja viinud üles paljude aktsiate hinnad. See omakorda on pensionifondidele olnud väga hea teenimise aeg. **Pensionisambast lahkumise kohta kordaks vana tarkust: kiirusta aeglaselt – festina lente!**

Urmas Varblane

Akadeemik

Tartu Ülikooli rahvusvahelise ettevõtluse professor

Kellel on õigus saada rahvapensioni?

Rahvapensioni saad juhul, kui oled jõudnud vanaduspensioniiikka, aga sul ei ole vajalikku pensionistaaži ja oled vahetult enne pensioni taotlemist elanud vähemalt viis aastat Eestis. Samuti makstakse rahvapensioni siis, kui surnud perekonnaliikmel puudus toitjakaotuspensioni saamiseks vajalik staaž ja surnud pereliige elas vahetult enne surma vähemalt ühe aasta Eestis.

Kellel on õigus üksi elava pensionäri toetusele?

Üksi elava pensionäri toetus 2020. aastal on 115 eurot ja seda makstakse üks kord aastas – koos oktoobrikuu pensioniga. Selleks et saada toetust, pead vastama perioodil 1. aprill kuni 30. september mitmele tingimusele:

- oled vanaduspensionieas,
- elad Eestis rahvastikuregistri andmetel üksi,
- sinu igakuine kättesaadav pension on väiksem kui 1,2-kordne Eesti keskmine vanaduspension, mis 2020. aastal oli 582 eurot,
- ei viibi vangistuses või eelvangistuses või kohus ei ole määranud psühhiaatrilist sundravi.

Pensionär ei pea toetust ise taotlema, vaid see makstakse välja pärast andmete kontrollimist. Andmed võetakse sotsiaalkaitse infosüsteemist ja rahvastikuregistrist. ●

Üksi elava pensionäri toetust ei pea ise taotlema. Kui tingimused on täidetud, makstakse see koos oktoobrikuu pensioniga.

Foto: Kaupo Kikkas

„Olen alati tahtnud elada tempokalt ja loominguliselt. Kunstnikuks olemine andis mulle vabaduse tegutseda enda moodi.”

Helina Tilk

disainer, keraamik, pedagoog